

Muralles d'Oló

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca: Moianès
Lloc/Adreça: Nucli antic d'Oló (Dalt del Poble)
Alçada: 529

Coordenades:

Latitud: 41.87039
Longitud: 2.0346
UTM Est (X): 419885
UTM Nord (Y): 4635836

Classificació

Número de fitxa 08258-316
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Segle XI-XVII
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Estat de conservació desigual. Alguns sectors han quedat abandonats
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Privada
Titular: Propietaris diversos
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dl., 15/06/2020 - 02:00

Descripció

Recinte murallat probablement d'època medieval que encercla tot el nucli antic d'Oló, conegut popularment com Dalt del Poble. Es tracta de la muralla no només del castell, que ocupava tan sols la part oriental del turó, sinó de tota la sagrera que va sorgir al costat de l'església i que s'estenia per tota la superfície del turó.

La muralla s'ha conservat de manera força íntegra, tot i que només a les parts baixes, que feien de mur de contenció al perímetre de la muntanya. No hi ha cap llenç de mur que s'aixequi en alçada.

El sector més ben conservat és el de migdia, on a la part central constava d'una doble muralla. La superior és formada per les mateixes façanes exteriors de les cases (cal Puigneró, la Caseta d'en Ruvís, cal Xola i cal Ferrer). S'hi conserven diferents arcs apuntats que permetien desguassar l'aigua del subsòl. La muralla inferior (que constituïa el recinte exterior principal) es pot seguir des de l'oratori de Sant Antoni Abat fins a cal Mas. Es troba adossada a la falda del turó, i té unes característiques similars a l'altra però amb una major solidesa. També consta de diversos arcs més o menys apuntats. L'aparell és fet de maçoneria o, en algun tram, amb carreus més o menys escairats i de forma allargassada.

Sota l'actual a Plaça de Baix hi havia un dels portals per accedir al poble, del qual sortia el camí que anava cap a Sant Joan d'Oló. Sembla que estaria protegit per una mena de baluard o torre en forma d'angle obert. En quedarien vestigis al mur exterior de l'era de cal Mas. La muralla continuava per sota de cal Mas, on es conserva un tram que ha quedat lleugerament separat i per davant, fet de petits carreus i amb una disposició molt inclinada que podria ser la reminiscència d'una muralla més antiga. A l'alçada de cal Gabatxo i cal Trist el turó forma una defensa natural. Després la muralla es dirigia cap a la Plaça de l'Església, deixant a fora l'edifici de la Rectoria, que es va construir més tard, al segle XVII. Al pati de la Rectoria es conserva el tram de més alçada de la muralla, que bàsicament és també un mur de contenció. Continuava pel carrer Major fins que devia enllaçar amb el tram inicial a l'alçada de l'oratori de Sant Antoni. Aquí hi devia haver l'altre portal principal d'accés a la vila murallada, d'on sortia el camí per anar cap a Avinyó, cap a Vic (per l'actual carrer de Vic) o cap al Lluçanès.

Un altre element d'interès és una espècie de mina o hipogeu que es troba als baixos de la Rectoria, al fons de la cambra semisoterrània de llevant. Només té una llargada d'uns tres metres, i actualment ha estat tapiat pel seu propietari. Podria ser que es tractés d'un intent de construir una mina de sortida perquè en cas d'emergència es poguessin escapar els residents a la Rectoria, o tal vegada era algun tipus d'hipogeu anterior i de funció desconeguda.

Observacions:

Informació facilitada per Josep Canamasas Güell

Història

El turó de Dalt del Poble té unes excel·lents condicions defensives ja que, tot i no tenir un gran altitud, adopta unes formes abruptes que, en diferents punts, ofereixen una defensa natural. En època medieval hi havia el castell i l'església d'Oló, i s'hi va formar també una sagrera amb un petit nucli de cases que és l'origen de l'actual poble. Tota la part alta del turó quedava encerclada i protegida per una muralla que abastava un perímetre considerable. Probablement, la sagrera va créixer de manera progressiva en cercles concèntrics. El primer cercle devia arribar fins al carrer Mesón (actualment Sant Jordi); el segon cercle ja arribava fins al límit del turó. Al segle XIV ja devia haver arribat fins aquest segon cercle. Un document conservat a cal Nanjo informa que el 1452 es van comprar dues cases de la sagrera i que en aquell moment ja eren velles. Són cal Nanjo i cal Tinet, que formen part d'aquest primer cercle. Però la tipologia arcaica de cal Puigneró, situada més enllà, suggereix que el segon cercle molt probablement ja devia existir també en aquest moment. També es conserva documentació que indica que cal Mas ja existia i que acollia les cavallerisses del castell.

Pel que fa a la datació del recinte murat, no en coneixem dades documentals. El seu format força unitari ens fa pensar que és una obra fonamentalment del segle XIV, tot i que possiblement ja existia abans i posteriorment es devia anar reparant i mantenint. Entre 1386 i 1420 van tenir lloc els episodis més violents de l'enfrontament entre el poble d'Oló i el seu senyor, el monestir de l'Estany, i és precisament llavors quan la defensa del castell i del poble era més justificada.

A conseqüència de la crisi baix-medieval, a finals del segle XIV la sagrera d'Oló devia quedar disminuïda. Fins ara es deia que pràcticament havia desaparegut, o que hi van quedar només tres o quatre famílies (GÜELL, 1988: 460). Tanmateix, considerem que aquest despoblament potser no va ser tan generalitzat com s'havia cregut. El cert és que al segle XVI es va tornar activar la construcció (o més aviat la reconstrucció) de cases a dalt del turó, fet que va suposar la formació definitiva del poble. No coneixem gaires dades al respecte, però diverses inscripcions de llindes indicarien que l'empenta més forta va tenir lloc al segle XVII, tot coincidint amb la construcció de la nova església. El procés, però, va ser lent; el 1686 hi havia 30 cases juntes, i el 1782 ja eren 67. Primerament es van formar dues places, la de l'església i la Plaça de Dalt (actualment Plaça major), així com tres carrers: el carrer de França, que recorda la immigració occitana d'aquesta època, el carrer del Mesón (avui carrer de Sant Jordi), anomenat així per una taverna de propietat municipal que hi havia, i el carrer Castell, emplaçat prop de l'antiga fortalesa. Tot aquest sector devia prendre la forma actual entre els segles XVI i XVII.

Bibliografia

GÜELL SABATA, Àngela (1988). "Santa Maria d'Oló", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 460, 462.

PLADEVALL, Antoni; FERRER, Llorenç i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 42, 81-91.

